

tének a legagyafúrtabb politikai mesterkedései”). Ám az intellektüelt nem hagyja (hagyhatja) nyugodni a kérdés: „vajon a kapott előnyök kárpótolnak-e bennünket a szellemi autonómia elvesztéséért, hiszen feladtuk jogunkat a vitatkozásra, a kérdezésre, és talán még arra is, hogy néha tévedjünk?”

Az intellektüel helyenként kimondottan szórakoztató könyv, bár mély felismeréseket és eredeti megállapításokat azért ne várjon tőle az olvasó. Zavaró azonban, hogy szerzőnk időnként igen elnagyoltan, zavarosan fogalmaz. Elvarratlan szálak, sőtán félbehagyott gondolatmenetek nehezítik előrehaladásunkat a vékonyka (soványka) kötetben. Csak egy példa, melyben a nemzedékek közötti kommunikációról ír szerzőnk: „nem lehet okosan vegyíteni a különféle hozzáállásokat, amelyek főképp időbeli különbségek eredményei – vagyis azé, hogy az emberek éppen mikor léteznek egy történelmi helyzetben. Az időutazás talán megoldhatná ezt a problémát, de annak még hitelessé kell válnia az intellektüel eszköztárában.” Ha eszköztárunkban még nem hiteles az időutazás, attól még lehetünk intellektüelek, esélyünket e könyv elolvasása sem rontja nagyon.

P. SZATHMÁRY ISTVÁN

(Fordította Árvay Alica, *Napvilág Kiadó*, 2005, 168 oldal, 1990 Ft)

CARL GUSTAV JUNG:

A nyugati és keleti vallások lélektanáról

Nyájas olvasó, felejtse el a Nyugat alkonyát vizionáló, az írástudók felelősségét firtató 20. századi próféciaikat. Az írástudók nem abban árulták el Európát és az európai kultúrát, hogy nem vették észre a hanyatlás jeleit (dehogynem vették észre!), nem ott hibáztak, hogy „elárulták” Európát. Ez nem több szerecsenmosdatásnál. A 20. század ment a lózungok után, hitt mindenfélében, újítani akart, csak a saját gyökereit ne kelljen tudomásul vennie és újraértékelnie.

„Megnőtt a világ, megsokasodtak az írástudók és farizeusok. A három szent királyok elfeledkeztek utódokról gondoskodni. A Máriákat kórházba szállítják. Aki pedig bekerül a lelenházba, az sohasem fog hegyi beszédet tartani. Az istállók pedig, *a világ istállói* telve vannak ordítózó marhákkal. Ezek között síró kisdeddé sohasem lesz az új megváltás embriója. Mert a szarvasmarhák között bajos mást megtanulni, mint a bögést...” Ezt valami Ady Endre írta a 20. század elején. Őt mára már jóformán kialbólították a magyar irodalmi kánonból, mert „korszerűtlen”. Úgy kell neked, Európa, úgy kell neked, emberiség. (Magyarországról, magyarságról szó se essék.)

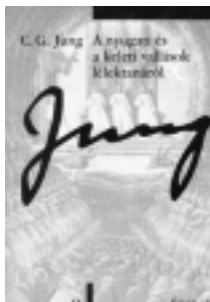
Carl Gustav Jungról is csak annyit tudunk (már aki tud), hogy elterjesztette az *extravertált* meg *introvertált* kifejezéseket. Ha Einstein megbékélt volna annyival, hogy a gravitáció mindig és minden körülmények között érvényes, nem lett volna 20. század. Ha Európa átgondolta volna, hogy a liberalizmus alapvető, csak éppen szekularizált keresztény elveken (szabadság, egyenlőség) alapszik, nem lett volna 20. század (ezalatt most a náciizmus és kommunizmus okozta tragédiákat értem).

„Századok múltanak el s te alattok mélyen enyésző fénnel jársz egyedül.” Jung mester, magyar poétát idéztem, de a te szavaid is a pusztába kiáltanak; egy másik egykori nagy költőnkkel szólva: „Nincsen remény”. Nehéz az igazságot el- és befogadni, ez valahogy régi európai trend, ma is az a korszerűtlen hozzáállás (a maga módján kétségkívül zseniális Thomas Mann volt az 1920–30-as évek etalonja, Kafka mintha nem is létezett volna).

Szűzmáriám – akivel kapcsolatban Jung megjósolta évtizedekkel korábban, amit II. János Pál véghezvitt, a Szentháromság mellé egy negyedik szentséget állítva –, mit gondolsz manapság? Vagyunk hősök, mert ilyen-olyan életet élünk, így-úgy öltözködünk, „másként tapad fejünkön a haj”, mert „azono-

sak vagyunk önmagunkkal”? Az állandó változás, „megújulás” arról vall, hogy korántsem vagyunk identifikusak. Keressük, keressük, nincs sehol.

Talán tessék olvasni Jungot, amíg nem lesz végzetesen késő. Tessék ezt a hihetetlen műveltségű-tudású embert olvasni, aki protestáns létére annyit tudott a katolicizmusról, keresztény létére a nagy keleti vallásokról, az emberiség közös örökségéről, mint a „vezető” értel-

miségiek közül senki. Végre nőjünk fel ahhoz a csodához, hogy emberek vagyunk, és verjük ki a fejünkéből, hogy a hit magánügy. A hit tesz minket testvérré, egyenlővé, higgyünk bármiben is. Nem Kovács Jánost mint Kovács Jánost illetik meg bizonyos jogok, hanem K. J.-t mint embert, mert ebben nem több, sem kevesebb, mint Szabó Rozália.

Köszönet a Scolar Kiadónak, amiért Jung teljes életművét kiadja magyarul. Köszönet Pressing Lajos fordítónak és a kötetet szerkesztő, igen alapos munkát végző Kis Kósa Antalnak, amiért ezt a könyvet kezünkbe adják.

Olvassatok, tanuljatok, hogy ne váljatok árulóvá, mai írástudók.

CSILLAG ISTVÁN

(Fordította Pressing Lajos, Scolar Kiadó, Budapest, 2005, 672 oldal, 7500 Ft)